

Hyvin, huonosti ja hyvin huonosti pärjäävät koulupojat

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta nostetaan keskeiseksi koulua koskeva tavoitteeksi sukupuolten välisten erojen kaventaminen osaamistuloksissa.

Käytännössä huoli on kohdistunut poikien heikkoon koulumenestykseen ja -motivaatioon. Opetushenkilöstön naisistumisen ohella keskeisenä syynä on nostettu esille pojille suunnattujen toiminnallisten opetusmenetelmien puute.

Sukupuolentutkimus on tuottanut kaksi näkökulmaa, jotka ovat jääneet keskusteluissa vähemmälle huomiolle: toiminnallisuuden tarve on ihmisyyksymys, jota ei määritä ensisijaisesti sukupuoli, ja tulokset linan tasa-arvotyö edellyttää tasa-arvon tarkastelemista moniulotteisesti.

Perinteisesti tasa-arvo on nähty samojen oikeuksien ja mahdollisuuksien tasa-arvona, jota on kritisoitu siitä, että se sisältää oletuksen ihmisten samanlaisuudesta. Nyt esitetty haaste poikaerityisen pedagogiikan kehittämisestä on edistysaskel siksi, että se tunnistaa eron ihmis-

Alakerta

Mervi Heikkinen

Tuija Huuki

”Erilaiset sukupuolen esittämisen tavat - millainen on hyväksytty tyttö tai poika - vaikuttavat näkyvästi ja piiloisesti myös koulussa ja koulumenestykseen.”

ten välillä. Ongelmana on se, että eron oletetaan olevan sukupuolten välillä: oletetaan, että kaikki pojat tai tytöt olisivat sukupuolen sisällä samanlaisia olemukseltaan ja tarpeiltaan

Ajattelu asettaa tytöt ja pojat siten vastakkain, jättäen huomiotta ihmisten moninaisuuden sukupuolten sisällä. Näin keskustelu palaa dikotomiseen samuusajatteluun. Tämä pitää yllä hedelmätöntä väittelyä siitä, kummat ovat häviäjiä ja kummat voittajia, tytöt vai pojat.

Kansainväliset tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että sukupuolihormoneissa ja niiden määrissä, mihin tässä asiassa usein vedotaan, on eroja paitsi sukupuolten välillä, myös samaa sukupuolta olevien kesken. Lisäksi on osoitettu, että pienillä vauvoilla on valtava määrä kehittymisen potentiaaleja, joista vain jotkut lähtevät kehittymään.

Sosiokulttuuriset ja -ekonomiset tekijät sekä arvot määrittävät erittäin merkittävällä tavalla sitä, miten ihmisen kasvu suuntautuu ja mihin sitä suunnataan. Siten sukupuoleen

- tytöksi tai pojaksi - ei vain synnytä vaan kasvetaan ja kasvatetaan. Erilaiset sukupuolen esittämisen tavat - millainen on hyväksytty tyttö tai poika - vaikuttavat näkyvästi ja piiloisesti myös koulussa ja koulumenestykseen.

Hallituksen linjaamissa tasa-arvotavoitteissa koulun tasa-arvon edistämisen haaste on pelkistynyt kapeimmillaan sukupuoliperustaiseksi oppimistyylikysymykseksi, vaikka ei ole olemassa tieteellistä näyttöä siitä, että oppimistyyli olisi nimenomaan sukupuolen mukaan määrittynyt asia.

Sen sijaan, että toiminnallisia opetusmenetelmiä kohdistettaisiin erityisesti pojille, olisi hedelmällisempää kehittää nykykoulun paikoillaan pitävää, oppi- ja harjoituskirjoihin sidottua, passivoivaa opetuskulttuuria ja työskentelytapoja toiminnallisempaan suuntaan.

Inhimillisten kykyjen monipuolinen kehittäminen tulisikin nähdä sukupuolesta riippumattomana haasteena. Kaikessa kasvatuksessa tulisi olla tilaa tukea sekä lapsessa olevaa herkkyyttä, hiljentymistä ja rauhallisuutta että dynaamisuutta, voimaa

ja ekspressiivisyyttä - sukupuolesta riippumatta.

Olemme tutkimuksissamme havainneet, että kasvatus ja ympäröivä yhteisö kapeuttavat sekä poikien että tyttöjen mahdollisuuksia ilmentää ja kehittää itsessään erilaisia kapasiteetteja laaja-alaisesti. Sen sijaan jo peruskoulun aikana tapahtuu voimakasta sukupuolenmukaista kapasiteettien segregoitumista.

Sekä arjen käytäntö että tutkimus osoittavat, että suurin osa pojista pärjää koulussa hyvin, keskinkertaisesti tai tyydyttävästi. Työelämään siirryttyään he menestyvät urapolulla ja palkkatasolla mitattuna keskimäärin tyttöjä paremmin.

Onkin kysyttävä ja oltava entistä tarkempi: ketkä pojat ja ketkä tytöt pärjäävät koulussa riittävän hyvin, ketkä liian huonosti. Tämän rinnalla on tarkasteltava sitä, miksi ne tytöt, jotka tekevät koulussa kiitettävää tai hyvää tulosta, sijoittuvat myöhemmin työelämässä matalapalkka-aloille.

Monet tutkimukset osoittavat jo pitkälti ajalta, että joissakin poikakulttuureissa po-

jat kieltävät koulumenestyksen arvon. Koulukierteisyyttä ja rajojen haastamista saataan pitää sankarillisena, mutta ponnistelua edellyttävää koulutyöskentelyä kyseenalaisena.

On tärkeää, että poikien huonoon koulumenestykseen puututaan, mutta mikäli sitä tarkastellaan tasa-arvokysymyksenä, toimenpiteitä kohdistettaessa ilmiötä tulee käsitellä yksilö- ja vuorovaikutustason lisäksi samanaikaisesti ja vahvasti yhteiskunnallis-kulttuuristen rakenteiden ja arvostusten ulottuvuuksilla.

Haasteena on myös kehittää pedagogiikkaa, joka ottaa huomioon inhimillisen potentiaalain laaja-alaisen kehittämisen tarpeet kaikkia koululaisia koskevana.

Kirjoittajat työskentelevät Oulun yliopiston nais- ja sukupuolentutkimuksessa. Mervi Heikkinen on KM. Hän koordinoi Opetushallituksen rahoittamaa hanketta "Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus perusopetuksessa", joka alkaa tammikuussa 2013. Tuija Huuki on KT. Hän tutkii parhaillaan lasten vuorovaikutussuhteita Suomen Akatemian rahoituksella.